

Evangelista Vilanova i *Qüestions*, 50 anys cercant Déu

Qüestions de Vida Cristiana aparegué el 1958. Fa 50 anys. El seu fundador va ser un monjo jove que en fou director 38 anys, Evangelista Vilanova. Deia sobre el nom de la revista: «Sense arrogar-se mai el dret de donar respostes amb un dogmatisme que no ens correspon, la revista vigila zelosament la llibertat de plantejar qüestions. La vida cristiana, per ser vida i per ser cristiana, ho comporta. És una recerca de Déu que mai pot acabar».

Un dels seus successors en la direcció de la revista, el monjo Andreu Marquès, ho explicava així: «Evangelista Vilanova va voler que *Qüestions* fos un servei als cristians del nostre país en línia oberta, compromesa, d'avantguarda. Com altres revistes europees, *Qüestions* va estar en sintonia amb el gran esdeveniment eclesial del Vaticà II. Els destinataris de la revista són els cristians que es reconeixen com a tals i totes les persones que, sigui quina sigui la seva fe, volen reflexionar sobre la dimensió cristiana present a la nostra cultura. El cristianisme ha marcat molt la nostra cultura, i els qui s'interessen per aquesta cultura han d'interessar-se pel seu ingredient cristià».

Qüestions, les seves anàlisis del Vaticà II i la seva obra, i sobre tot la *Història de la teologia cristiana*, són la sòlida aportació de Vilanova al cristianisme del país i d'aquest món global. Ho posaren de relleu els companys de Vilanova en els 50 anys de la seva ordenació sacerdotal. Podia aplicar-se-li el que ell va dir de *Qüestions*: «La vida cristiana, per ser vida i per ser cristiana, es una recerca de Déu que mai pot acabar».

Vilanova també va fer, al setembre del 2002, unes consideracions al respecte al periodista signant d'aquesta crònica: «S'ha exagerat molt l'abast de fórmules doctrinals capaces de satisfer el desig de buscar i trobar Déu. La confiança de la relació amb el misteri de Déu es fonamenta en la fe viscuda en l'amor i el coneixement. En l'equilibri entre fe, esperança i amor resideix el secret de la recerca de Déu, present i absent en els nostres germans. Els primers en dir-me una paraula balbucient sobre Déu foren els meus pares. Els anys següents, entre vivències i estudis, m'han procurat una evolució en l'experiència del Déu vivent. La meva dedicació a la història de la teologia ha enriquit el meu itinerari personal. Assumir

els innombrables intents portats a terme per una humanitat sensible a la recerca de Déu m'ha aportat una riquesa purificadora, plural, notable. El gran repte pel cristianisme consisteix en dos elements fonamentals: percebre l'absència de Déu i mantenir l'anhel i la nostàlgia per la seva presència. Davant el misteri inefable, percebre l'absència (misèria, desgràcies, guerres) és una realitat mes o menys constant. A aquesta absència la denominem el silenci de Déu. Les teologies de l'alliberament ensenyen a la teologia clàssica occidental que no tenia que acceptar l'absència de Déu com un destí abstracte. No s'ha de fer una interpretació pietosa sinó assumir la conseqüent transformació de la realitat. El misteri absolut de Déu ens obra a un silenci humil i disponible, atent al transcendent. Aquest silenci afavoreix una íntima soledat que ens obri als altres».

Dos anys i mig després, matinalada del 9 d'abril del 2005, Evangelista Vilanova moria als 77 anys. Els seus darrers anys foren de malaltia i d'exili monàstic. L'abadia de Montserrat comunicava així la seva mort: «Raons de consciència i coherència personal portaren al pare Evangelista a prendre posicions de solidaritat amb teòlegs del país i de l'estranger en moments difícils per aquests. Va manifestar respectuosament opinions crítiques vers algunes actuacions o documents de la jerarquia eclesial que no li van estalviar crítiques i desqualificacions que ell va acollir amb esperit de fe». Aquest esperit continua avui viu en la tasca teològica, en el Vaticà II “inacabat” com ell va dir un dia, i en *Qüestions de Vida Cristiana*.

Espanya nacional i catòlica

Madrid'2011, el de la Jornada Mundial de la Joventut, serà escenari de l'Espanya nacional i catòlica? Els cardenals Antonio Maria Rouco y Antonio Cañizares han deixat clares unes línies mestres.

Una línia immutable és el tipus de relació entre Església i Estat segons els Acords de 1976 i 1979. Rouco afirma: «No es veu avui raó teòrica ni de bona pràctica política que justifiqui qüestionar l'actual sistema espanyol de regulació jurídica de les relacions Església i Estat; al contrari, mereix ser respectat i millorat al servei del bé comú». Una altra línia es establerta per Cañizares sobre la relació entre religió i societat: «Jo ho he dit moltes vegades i ho repeteixo fins la sacietat. Espanya pot

deixar de ser cristiana... però deixaria de ser Espanya». Així, doncs, ciutadans amb DNI espanyol que no es defineixen com cristians o catòlics, no són ciutadans? no són espanyols? Cristians o catòlics que no es defineixen com espanyols, no són cristians? no són catòlics?

Val pena transcriure unes paraules de Benet XVI sobre nació, estat i Església. En la darrera festivitat dels sants Pere i Pau va dir: «Pere treballa per l'Església formada per jueus i pagans, per l'Església de tots els pobles. Aquesta es la missió permanent de Pere: fer que l'Església no s'identifiqui mai amb una sola nació, amb una cultura, amb un estat. Que sigui sempre l'Església de tots. Que reuneixi a tota la humanitat mes enllà de qualsevol frontera i, en mig de les divisions d'aquest mon, faci present la pau de Déu, la força reconciliadora del seu amor».

Hi ha un altre significatiu text de Joseph Ratzinger/Benet XVI en el seu llibre *Jesús de Natzaret*. Escriu: «L'imperi cristià va intentar molt aviat convertir la fe en un factor polític d'unificació imperial. El regne de Crist tenia que prendre la forma d'un regne polític i del seu esplendor. La debilitat de la fe, la debilitat terrena de Jesucrist, tenia que ser sostinguda pel poder polític i militar. En el curs dels segles, sota distintes formes, ha existit la temptació d'assegurar la fe a través del poder, i la fe ha corregut sempre el risc de ser sufocada precisament per l'abraçada del poder. La lluita per la llibertat de l'Església, la lluita perquè el regne de Jesús no pugui ser identificat amb cap estructura política, cal lliurar-la en tots els segles. La fusió entre fe i poder polític sempre te un preu: la fe es posa al servei del poder i ha de doblegar-se al seu criteris».

Pot obrir-se aquí, entre parèntesis, una referència a Josep Torras i Bages. Catòlics catalans adoptaren un lema atribuït al bisbe de Vic: «Catalunya serà cristiana o no serà». Unes precisions al respecte. Aquesta frase no es troba en els escrits del bisbe català, encara que reflecteix el seu pensament. Tot text té el seu context, i el context de Torras i Bages (1846-1916) és molt diferent del context del segle XXI. Una cosa es deixar clara l'aportació del cristianisme a un país, i una altra es un plantejament nacional catòlic i de cristiandat. La situació d'una Catalunya sense estat és mol diferent de la d'una Espanya centralista, amb estat i amb acords amb la Santa Seu.

Debat intern a la teologia de l'alliberament

La teologia de l'alliberament, conflictiva amb els poders eclesiàstic i polític, viu un fort debat intern. Les cares visibles del conflicte son els germans brasilenys Boff. Clodovis Boff critica la cristianització concreta de la teologia de l'alliberament. Leonardo Boff el replica. Aquesta teologia neix al segle XX a Amèrica Llatina. Són teòlegs preocupats per l'exploració social i econòmica. Articulen el discurs sobre Déu amb el discurs dels pobres. En l'actual confrontació entre els Boff hi ha en joc la concepció de la teologia i la praxis cristiana. Quin es el fonament de la teologia cristiana? L'home? El pobre? El Déu de Jesús?

La postura de Leonardo es predominant entre els teòlegs de l'alliberament. Heus aquí cites seves: «Fou Crist qui va voler identificar-se amb els pobres. Des del moment que Déu s'ha fet home i home-pobre, l'home-pobre es converteix en la mesura de totes les coses [...] El lloc del pobre es lloc privilegiat -n'hi ha altres- de trobada amb el Senyor. Qui troba el pobre troba infal·liblement a Crist, encara crucificat, demanant ser baixat de la creu i ser ressuscitat [...] Benaurats els pobres... És a partir d'ells que l'Evangelí apareix com bona notícia de vida i d'alliberament. La preocupació pels pobres pertany a l'essència de l'Evangelí».

Per la seva banda, Clodovis pensa que el fonament sobre el qual, a la pràctica, es basa la teologia de l'alliberament és erroni. Heus aquí alguns dels seus arguments: «L'error original es col·locar els pobres en el lloc de Jesús. El primer principi operatiu de la teologia es Déu i Jesucrist, no el pobre. Quan es col·loca al pobre com principi operatiu, el resultat inevitable és la politització de la fe, la seva reducció a instrument per l'alliberament social, i l'Església sembla una ONG [...] La font original de la teologia és la fe en Crist. L'opció pels pobres està implícita en la fe cristològica [...] De Crist es va necessàriament al pobre, però no necessàriament del pobre a Crist. Qui estima Crist, estima també als germans, especialment als seus preferits: els pobres i tots els exclosos».

Unitat ecumènica no es unitat nacional catòlica

La unitat ecumènica per la qual es prega, especialment a la Setmana d'oració per la unitat dels cristians del 18 al 25 de gener, no és una unitat nacional catòlica ni un uniformisme polític-eclesiàstic. L'Església catò-

lica i les diverses confessions cristianes a Catalunya poden fer, per la seva sensibilitat, una aportació a la unitat ecumènica entesa com comunió i diversitat.

Així s'han manifestat al seu moment diverses personalitats. Jaume González-Agàpito (delegat diocesà d'Ecumenisme): «Unitat no comporta uniformitat, però sí integritat en la comunió eclesial. L'Església fou plural des dels seus orígens. La unitat com Crist la desitja no consisteix en restablir l'Església constantiniana, ni la cristiandat medieval, ni el front catòlic absolutista, ni la defensa de l'Església en el període de les revolucions». Susanne Storck (antiga pastora de la Parròquia Evangèlica de Barcelona): «La nostra meta ha de ser la reconciliació dintre de les diferències. L'Església santa i cristiana, fonamentada en la fe en Jesucrist, es manifesta en moltes Esglésies. Aquesta diversitat de les Esglésies cristianes reflecteix la diversitat de tots els éssers humans i les seves cultures. Hem d'interpretar aquesta diversitat com una gran riquesa i podem aprendre, els uns dels altres, a viure de manera convincent el nostre amor a Crist». Manuel Kobia (secretari general del Consell Mundial de les Esglésies): «Les Esglésies del Consell són enormement diverses, però són un sola en el compromís de viure la seva fe cristiana en el mon d'avui i de proclamar aquesta fe com missatge d'esperança per a la humanitat».

Els cristians, doncs, creuen que Jesús demana pregar per la unitat, però per una unitat que no sigui una fusió orgànica, ni anul·li a l'altre, ni menyspreï les diverses identitats.

Val la pena transcriure una cita: «Quina és la unitat de la plenitud vers la que caminem? Aquesta és la resposta: no és una fusió com la de les grans empreses internacionals del món globalitzat; no és un sistema complex en què els oposats s'anul·len. El diàleg intenta dissipar malentesos i superar divisions tendint a la reconciliació que no elimina l'alteritat, ni absorbeix l'altre ni vol fer-lo desaparèixer. Al contrari, la reconciliació reconeix a l'altre en la seva alteritat. La unitat en la caritat no s'aconsegueix quan la identitat de l'altre es anul·lada i absorbida sinó quan aquesta arriba a ser confirmada i plena. L'experiència de la unitat en la caritat es el model de la unitat cristiana i eclesial. Troba, en darrer terme, el fonament en l'amor trinitari entre Pare, Fill i Esperit Sant, i es el model per la unitat eclesial: la unitat de l'Església es com una icona de la Trinitat».

Son paraules del cardenal Walter Kasper, president del Consell Pontifici per a la Promoció de la Unitat dels Cristians, pronunciades a Barcelona al presentar el seu llibre *L'ecumenisme espiritual*.

DES DE ROMA

Miriam Díez i Bosch

El Sínode sobre la Paraula de Déu

El Sínode ha clos les sessions de treball a Roma amb l'aprovació de 55 propostes que han estat presentades al Papa. Per desig d'ell mateix, aquestes s'han presentat en italià i en una versió no oficial. És la segona vegada que en clausurar un Sínode (un “caminar junts”, tal com indica la paraula) es publiquen aquestes propostes, que abans eren secretes. El Papa, amb elles i si ho considera convenient, prepara una «Exhortació apostòlica post-sinodal». A les propostes es ressalta com «els pobres són els primers que tenen dret a conèixer l'Evangeli» perquè no necessiten només pa sinó també «paraules de vida».

Pel que fa a la proclamació de la Paraula de Déu, s'ha proposat que a les esglésies la Bíblia ocupi un lloc «visible» i que es proclami «dominant la comunicació». De fet la missió i la comunicació podrien ser un dels temes del nou Sínode de Bisbes, que encara no s'ha concretat.

Les homilies, que han centrat la major part dels treballs, s'ha recordat que cal preparar-les tenint en compte el que diuen les lectures proclamades. Pel que fa a la lectura de la Bíblia per part de la dona, s'ha fet referència al «ministeri del lectorat», també femení. La dona té un paper «indispensable», han dit, sobretot en la transmissió de la fe en la família, en la catequesi i en aquest ministeri del lectorat. Quant a la metodologia d'aproximar-se a la Bíblia, el Papa ha recordat que no hi ha contradicció entre l'anomenat mètode històric-crític i el teològic (conegut com a més espiritual), i ha suggerit que en l'estudi bíblic es tingui sempre present que s'està estudiant la Paraula de Déu i que, per tant, no es pot suprimir l'element diví en la recerca.

Un bloc de les propostes parla de la Paraula de Déu i l'art litúrgic, així com de la traducció i difusió de la Bíblia. També es subratlla la importància de tots els mitjans de comunicació per a l'evangelització i

crida l'atenció davant de la lectura fonamentalista de la Bíblia i el fenomen de les sectes. En les propostes traslladades al Papa destaca el bloc sobre el diàleg interreligiós, on es proposen les peregrinacions i l'estudi de les Sagrades Escripures a Terra Santa, en diàleg amb els jueus i amb els musulmans. Els pares sinodals demanen que es potencï el diàleg interreligiós i insisteixen en què sigui «efectivament assegurada a tots els creients la llibertat de professar la pròpia religió en privat i en públic i que es reconegui la llibertat de consciència».

Els nous moviments i el bisbe

El Papa ha tornat a parlar dels nous carismes a l'Església i ha suggerit que s'ha de garantir la disponibilitat a «sotmetre's» al «discerniment» de l'autoritat eclesial. Pel Papa, tots els nous moviments eclesials i les noves comunitats que van florir arran del Concili Vaticà II són un «do singular del Senyor» i un «recurs molt valuós» per a la vida de l'Església. Amb tot, Benet XVI, que per a alguns analistes no demostra el mateix entusiasme pels nous moviments que el seu predecessor, Joan Pau II, alerta sobre l'excés d'autonomia i els demana inserció diocesana i per tant una bona relació amb el bisbe local. El Papa els ho ha dit en el II Encontre Internacional de Bisbes que acompanyen a les noves comunitats de la Renovació Carismàtica Catòlica.

Per a Benet XVI, els nous moviments són com «irrupcions de l'Esperit Sant en l'Església i en la societat contemporània». El Papa vol que «s'intensifiqui el diàleg» entre els pastors i els moviments eclesials a tots els àmbits, a les parròquies per començar però també a les diòcesis i amb la Seu Apostòlica.

Enquesta internacional i ecumènica sobre la lectura de la Bíblia

El mes d'octubre la Bíblia va centrar l'atenció del Sínode de Bisbes, que en aquesta seva XII Assemblea General van voler dedicar a la Paraula de Déu un mes de reflexió a Roma on bisbes i experts han fet un diagnòstic de la situació, i on han constatat que encara hi ha molta ignorància en aquest àmbit i que cal insistir tant en la connexió entre la Paraula de Déu i la caritat, com en la formació imprescindible en la preparació de les homilies. Mentre els bisbes, amb el Papa, discutien sobre

aquesta qüestió, es va presentar una enquesta internacional sobre la lectura de la Bíblia. Monsenyor Vincenzo Paglia, president de la Federació Bíblica Catòlica i membre de la Comunitat de Sant Egidi, va explicar que la Bíblia és el «lloc» més «eficaç» de trobada entre els cristians. Trobades de pregària i diàleg són possibles gràcies al punt de referència en comú, que és la Bíblia. A més, «es pren consciència de que la fe que ens uneix i que els diversos accents en la interpretació de la mateixa Paraula són una invitació a redescobrir junts les motivacions que han creat les divisions». De l'enquesta emergeix l'esperança que el diàleg ecumènic entorn de la Paraula de Déu pugui produir «efectes benèfics». Pel que fa a les traduccions bíbliques, constaten que aquest és un camp on els cristians de diferents confessions ja fa anys que col·laboren activament. Són més de 300 els projectes en comú i el treball més significatiu és la traducció ecumènica de la Bíblia.

La no-violència i el diàleg hindú-cristià en un document vaticà

Ja és habitual que el Pontifici Consell pel Diàleg Interreligiós es dirigeixi als hindús per a la festa del Diwali, però enguany, amb l'assassinat de cristians a la Índia, el document adquireix una rellevància particular. En el missatge, signat pel cardenal Jean-Louis Tauran i pel secretari del dicasteri, monsenyor Celata, es llegeix que cal fer «tot el possible» per «promoure la sacralitat de la vida humana, el bé dels pobres i dels dèbils i col·laborar, per mitjà del diàleg, perquè es respecti la dignitat de cada ésser humà». Explícitament diu que «hindús i cristians, sobretot en la present situació, han de deixar-se vèncer per l'amor sense reserves, amb la convicció que la no violència és l'únic camí per a construir una societat global més compassiva, justa i atenta als més necessitats». Segons dades de l'agència de notícies "Asianews", són més de mig miler de cristians els assassinats només a l'estat d'Orissa, i les persecucions per part de grups radicals hindús continuen.

Joan XXIII va ser un pastor de pau, diu Benet XVI

Amb motiu dels 50 anys de l'elecció a la seu pontificia del beat Joan XXIII, el Papa l'ha evocat com a «pastor de pau». Recordant que el beat pontífex va indicar la fe en Jesucrist i la pertinença a l'Església «mare i

mestra» com a una «garantia de fecund testimoni cristià en el món», Benet XVI ha volgut fer saber a les noves generacions que va ser aquest Papa nascut a la diòcesi de Bèrgam qui va preparar i iniciar el Concili Vaticà II. Parlant del Concili, el Papa actual ha volgut dissipar dubtes i l'ha definit com a «do veritablement especial per a l'Església» que tots «estem compromesos a acollir». El Papa ha precisat que aquest acolliment del Concili s'ha de fer de «forma adequada» «meditant encara els seus ensenyaments».